

CALICUL

humor și satiră.

Apare la prima fiicărei luni în Sibiiu.

Abonamentul: Pentru Austro-Ungaria pe an 3 fi., pe $\frac{1}{2}$ an 1 fi. 50 cr. pentru România pe an 7 franci, pe $\frac{1}{2}$ an 3.50. Inserțiuni: De un șir petit 6 cr. și 30 cr. timbru.

Abonamentele, manuscriptele, inseratele etc. se adresează la: Redacțiunea Calicului în Sibiiu.

Crâsnicul Zevedeu Cădelniță

în sinodul archidieceșan din strada Măcelarilor.

Am plinit deja 40 de ani ca crâsnic al sfintei bisereci dreptcredinșose din satul nostru. Prin suflatul meu în cădelniță s'a produs mai mult fum de tămâie, decât merită sfinții părinți sinodali, dela nașterea năuei constituțiuni bisericesti gr. or. până ađi. Cunosc pe toți sfinții și pe tóte sfânțóicele biserecei năstre, după rang și caracter, în persónă, ba cu fie-care din cei 40.000 Mucenici sum per tu.

Acum, în al doilea deceniu, servesc ca crâsnic constituțional, și tămâia, fără cea mai mică deosebire, mirósă tot ca mai nainte.

Telegraful Român afirmă, firește, mereu, că constituțiunea e un lucru sublim, și că tóte merg în biserică minune de bine, dér pentru mine afirmările, codițele, în cari se presentéză, și schimbările în redacțiune, sânt prea puțină garanție de progres. Véd apoi, că popa nostru, și de când trăim în constituțiune, când are o pițulă, i sete de două pițule.

Altcum puțin se luminéză omul din rapórtele Telegrafului Român, despre ceea ce se întâmplă în sinod. Acele

rapórte apar într'un stil atât de tescuit, încât crierii uscați ai cetitoriului nu află neci o umezală.

Ce me privește special pe mine, eu'mi stâmpăr setea mea după noutăți prin popa nostru. Popa dela noi însă, acum de 3 ani n'a primit o lăscaie din adiutul împărătesc, și d'aceea nu s'a pus în plăcuta poziție, d'a primi, în loc de adiut, îndreptățirea de abonent al Telegrafului Român. Popa nostru, ca se se susțină în curentul noutăților de ți, cetește încă Telegraful Român d'acum 3 ani.

De aceea, acei creștini de rasa ortodoxă, cărora, pentru viața de tóte țiile, le jace biserica la inimă, se nu'și rađime speranțele lor pe ceea ce raportéză Telegr. Român despre sinóde. Ca cineva se'și câștigue adevărata convingere despre chipul și fața necapacității nóstre constituționale, mérgă în sinod, și decă, din trei ședinte, nu se va convinge, că, în sala cea mare a Andreianului din strada Măcelarilor, se pregătește Sodoma și Gomora, eu me las se me arunce în lacul Viftezdei. Ba mai mult, eu cred că fiecare individ stropit cu apă din busuioc răsăritean, din ale cărui sudori bogoslove se nutresc 60 de cârpaci constituționali în fiecare an, din dumineca Tomii începând, 14—20 de țile, e datoriu a urma sfintei evanghelii, care se cetește în țiuva deschiderei sinodului, și a'și băga degetul seu în rana, ce următorii lui Șaguna, în restimp de 10 ani, au împuns în cóstele statutului organic.

Șaguna a fost mare — ți biografiștii lui — și au tótă dreptatea. Acei biografiști au uitat însă a spune lumei un fapt, care lasă pe Șaguna se apară atât de mare. Șaguna-i mare, pentru-că, până era în viață, numai nule a suferit lângă sine. De următorii lui nu s'a îngrijit. El a murit ș'au rămas nulele.

Şaguna va fi avut şi alte defecte; ba asta se afirmă din unele părţi cu multă pozitivitate. Da, conced şi asta, dér asigur pe toţi cei ce se închină cătră răsărit, cât şi pe cei ce şi-au întors faţa cătră apus, că defectele lui Şaguna au adus biserecei sale mai mult folos, decât tóte vîrţuţile următorilor sei.

Da, da! Dela mórtea lui Şaguna s'au schimbat principiile fundamentali ale aritmeticei. Ađi nulele au devenit la valóre, nulele dominéază archidieceasa, şi se întregesc prin cea mai mare nulă, ce, dela diarea lui Arie, până ađi, s'a arĕtat pe firmamentul hierarchiei ortodoxe în chip de metropolit.

Ca creştin plin de conştiinţă ortodoxă, şi cu rîvna mea innăscută, d'a me înteresa de interesele biserecei, m'am dus şi eu la sinod, ca se vĕd cu ochii, cum se plămădesc şi cum se coc sfinţele canóne, ce ađi se presentă creştinilor în profana formă de paragrafi.

Plecând d'acasă, şi décă aşi fi cu copii înzestrat, bucuros aşi fi urmat exemplul sfântului părinte sinodal Diamandi Manole dela Braşov. Diamandi Manole, acest Macmachon între sfinţi, şi exarch al oilor tunse, când plécă la sinod, 'şi adună copii în jurul seu, îi sărută, şi le đice: Dragii tatii, rogaţi-ve pentru mine, că eu plec la sinod, ca se fur lui Dumnezeu timpul!

Era des de diminéţă în Dumineca necredinciosului apostol Toma, când am ajuns la Sibiiu. Ceriul era acoperit cu nori, şi vĕrsa lacrămi, dór chiar pentru-că fabricanţii statutului organic au statorit începerea activităţii sinódelor pe điuă celui mai necredincios sfânt al biserecei nóstre. Eu m'am postat sup pórtă seminariului andreian, şi aşteptam, ca se tragă clopotele la biserica catedrală, pentru care am fost contribuit şi eu, încă când trăia Şaguna, o piţulă.

Zădarnică fu tótă așteptarea mea, ca se aud sunetul clopotelor biserecei catedrale. Și norocol meu c'un teolog, că rămâneam de biserică. Acesta mi-a spus, că-n Sibiiu nime nu mai viséză de zidirea biserecei catedrale, până-ce tehnica nu ajunge la acea perfecțiune, ca se se facă din hârtie. Din cauza acésta fondul biserecei catedrale s'a și elocat în losuri turcești, acțiuni d'ale Tribunei și alte valori de Krach. Iar la biserica Grecilor nu se trag clopotele, pentru-că întâiu nu sânt, a dóua biserică n'are turn, și chiar când s'ar și zidi turnul proiectat de Boiu, atunci biserica ar trebui stricată, iar clopotele la pórtă Gușteriții acățate, pentru-că la românii din cetate înzédar le tragi clopotele, că tot nu merg la biserică.

După deslușirile acestea, cu inima mâchnită după pițula, ce am contribuit la biserica catedrală, am trecut strada, și am intrat în curtea biserecei Grecilor. Aici, dând dinaintea întrării în biserică d'o mulțime de țichiri și vase, în care se vedea, că odidiniórá a fost lapte, era se me retrag, dér auđind glasul: „Cu înțelepciune dréptă se ascultăm sfânta evanghelie“ . . . . am căđut preste niște ulciórá în genunchi, ș'am început a me roga lui Dumneđu, pentru-că așa târđiu în vieța mea n'am ajuns la biserică. La finea evanghelii am intrat în biserică.

Biserica Grecilor e mică, dér totuși mult prea mare pentru publicul Mãieritelor, ce l'am aflat acolo. Nu înțeleg, pentru-ce au mai făcut încă dóue polițe în biserică, pentru-că, afară de metropolitul, câțiva popi și teologi, se mai aflau în biserică numai vre-o trei și jumătate deputați sinodali, și eu.

La finea servițiului dumneđuiesc s'a încercat metropolitul a chiema pe Duchul-Sfânt asupra deputaților sinodali. Era se đic metropolitului, se și dea pace, și se nu se mai

ostenescă înzădar, pentru-că mii nu'mi venea a crede, că Duchul-Sfânt, pentru 3½ sfinți părinți, va face atâta drum din ceriu până-n biserica Grecilor, dér aducându'mi aminte, că Telegraful Român a fost publicat, pentru acea ți, pogorîrea Duchului-Sfânt, cu tren separat, am tăcut.

Nu știu ce influință a avut chiemarea Duchului-Sfânt asupra deputaților sinodali. De mine nu s'a legat nimica, și eu, cum am intrat așa am eșit din biserica Grecilor, și m'am dus cătră așa botezata „sala cea mare“ a seminariului andreian, unde se țin ședințele sinodale, și se făuresc canónele archidiececane.

Un „bine ați venit“ de-asupra ușei salei Andreianului, compus din frunțe de stejariu, se părea, că me invită și pe mine la intrare, deși eu n'aveam cugete rezervate, ca se me îngraș din fructele, la a căror desvoltare au servit frunțele de stejariu, pentru-că eu nu's pițigoiu.

Ca și când calcă cineva un loc sfânt, mi-am făcut și eu cruce, ș'am intrat într'o sală, care gemea de lipsa de spațiu.

Prima căutare de ochi prin sală, vedând pe sfinții părinți sinodali, cum șed pre niște bance, ca cele din salele pertractărilor finale, m'a costat altă cruce. Sfinților părinți le vedeai din față, că invidieză pe sfântul Alexie, care, în lipsa de alt scaon, a ședut — precum se scrie — fără reveréndă, cămașă etc., mult mai comod, pe vârful unui mușunoiu de furnici.

Eu, neavând onórea d'a me împărtăși batăr d'un colț al unei bănci, pe care se pocăiau sfinții părinți sinodali pentru păcatele încrederei forțate, care i-a trimis la sinod, mi-am întins spatele pe părății salei, și, ca se câștig o basă mai solidă, mi-am crăcit piciórele. Și când m'ar fi fotografat cineva în poziția acésta, m'ai fi potut vinde ca sfânt dela Gherla sau Lipova, pentru-că Cunțan, îndată ce m'a zărit,

a făcut cu mâna dreaptă o mișcare prin aer, ca și când ar fi trecut prelungă o cruce dintre hotară.

În fruntea salei se mai observa o inscripțiune, tot din frunză de stejariu, care striga înzădar: „Uniți-ve în cuget, uniți-ve-n simțiri“, pentru-că îngustimea salei îngrijește, eo ipso, de cea mai perfectă unire a sfinților părinți sinodali, și mai lipsea singur sarea potrivită, ca sinodul se aibă toate calitățile unui butoiu de harince.

În această sală, metropolitul Miron a deschis sinodul, cu o cuvântare plină de respecte asupra trecutului nostru bisericesc constituțional.

Cuvântarea metropolitului a făcut asupra mea o memorabilă impresiune. Dăcă eu ași fi fost în momentele acelea metropolit, deloc m'ași fi lăsat se'mi radă barba, ca se-i ieu posibilitatea d'a încărungi.

În o reprivire critică la trecutul sinodalității noastre statutare, a constatat metropolitul, că biserica noastră, mulțămită ceriului, se bucură d'o constituțiune exemplară și d'un deficit extraordinariu, care ne garantéză o neturbată desvoltare internă, ș'un viitoriu plin de „Krach“.

Ce e drept, exelenția sa metropolitul a venit la convingerea, că acel deficit s'ar putea ușor delătura, dăcă ne-am decide a urma uniților, și am abdice de constituțiunea bisericescă. Atare decisiune ar fi acum însă cu greutatea împreunată, pentru-că în biserica noastră s'a primit deja principiul incompatibilității ofițiilor, și deja s'au împărțit sarcinile împreunate cu mari lefi la indiviți necapaci, prin infirmități permanente, de ași câștiga, pe alte căi, pânea de toate țiilele.

După vederile exelenției sale ale metropolitului, constituțiunea noastră sinodală, ne-a pus în plăcuta pozițiune, d'a putea face din însămnata avere a biserecei, ce sub

absolutismul lui Șaguna am păstrat, o întrebuintare mult mai folositore. Apoi deficitul biserecei noastre, nu e tocma atât de însemnat, ca acela al statului nostru, și mulțămită strădăniilor exelenției sale, se știe cel puțin cum s'a născut. Exelenția sa a demonstrat adecă, cu multă agerime de spirit, că atât mulțimea sfinților părinți sinodali, cari au chiemarea d'a contribui la binele public al biserecii, prin tragerea de diete, dar mai mult aplecarea unor deputați, d'a fura lui Dumnezeu timpul prin cuvântări lungi și pline de vorbe gole, vor duce biserica la limanul sapei de lemn.

Exelenției sale metropolitului, îi lipsea elocuința lui Hiob, ca se pôtă număra tôte ranele, pe cari o constituțiune de preste un deceniu a aplicat biserecei noastre. Unii ómeni însă, cari nu sânt dela naștere nebuni, ș'odinióră au fost cu minte înzestrați, sau ómeni, în al căror cap n'a intrat încă totala întunecime a sórelui, afirmă cu multă positivitate, că întunecimea sórelui constituțional, de care exelenția sa metropolitul viséză, s'a observat singur în strada Măcelarilor din Sibiiu. Dumnezeu — așa se vede — a arêtat acel semn în interesul totalei întunecimi a sórelui constituțional însuși. Cu alte cuvinte, întunecimea sórelui constituțional n'a veđut încă pe sfinții părinți, și d'aceea Dumnezeu i-a făcut acéstă plăcere.

Décă cuvântului de deschidere al exelenției sale metropolitului se pôte da cređemânt, constituțiunea noastră bisericéscă, se află în archdiecesă într'o stare destul de miserabilă. Dér credeți-me pe mine: Décă biserica pierе mâne, nu pierе din lipsa de sóme, dér din lipsa de iubire!

Eu nu'nțeleg pe metropolitul Miron, pentru-ce a făcut un respect preste tot trecutul nostru constituțional. Asta-i curiositatea nevestei lui Lot. Ca se se convingă cineva, că merge rău, n'are lipsă d'un respect preste întreg trecutul

nostru constituțional. Ajunge acel timp, decând Miron s'a urcat pe scaonul metropolitan, pentru-că din acel timp se începe în biserica noastră era vacilor slabe ale lui Faraon. Și eu me mir d'un popor ca al nostru, care dispune de mai multe drepturi bisericești pe hârtie, decât pițule-n ponzonariu, cum nu s'a săturat vedând, că-n tot anul se sinodaliséză-n strada Măcelarilor, de sar aschii din Duchul-Sfânt în tóte unghiurile archidiecesei, și-i tot un drac. Cu tótă sinodalitatea, noi tot avem mai mulți proști, cari dau, decât de cei-ce mănâncă șapte pâni.

După cuvântarea de deschidere, se începe de regulă verificarea deputaților, și e una din cele mai esențiale afaceri sinodale. Fiecare deputat se prezintă în sinod c'un credențional, sau pasaport, pentru-că vama sinodului nu se póte trece decât cu legitimarea despre convoirea majorității alegătorilor unui cerc electoral.

Pasapórtelile sfinților părinți, de regulă, sunt false. Acésta provine d'acolo, că în biserica noastră tótă suflarea are vot, ba adeseori suflă și cei morți. Nu tótă suflarea ortodoxă posedă însă capacitatea liberei votizări. Eu mănânc pe fiecare sfânt părinte sinodal, cu credențional cu tot, care'mi va documenta, că pe el încrederea conscie a alegătorilor cercului seu l'a trimis în sinod. Credenționalul, de regulă, e o credință deșartă a deputaților sinodali în suveranitatea constituțională a poporului ortodox de ambele sexuri statutari, adecă laic și clerical. În faptă reprezintă credenționalul voința hierarchiei superioare. Sufragiul universal, garantat de statutul organic, sémână cu libertatea electorală a Ungariei, ca dracul cu mumă-sa. Așa numita „turma cea cuvântătoare“, se mulge, și-n strunga constituțională, tot de bacii cu șerpariu roșu preste buric!

Dér ce se-i faci, libertatea constituțională, sau mai bine dis, constituțiunea, e o donațiune cerescă. În desvoltarea sa, constituțiunea are asemenea sôrte, ca și rosa. Cine voiește a se bucura de frumseța și de mirosul rosei, trebuie se-i lase timp, ca însuși se se desvólte din mugurele-i verde, și se-și ridice fruntea în fața sórelui.

Rosa constituțiunii nóstre bisericești — durere — s'a scos cu forța unghiilor din mugure, și fața lui Șaguna, care spênđură într'o cadră imponentă pe păretele salei ședințelor sinodali, mi se părea, că, sub desbaterile sinodali, se întunecă de durerea, că chiar el a deșteptat constituțiunea bisericescă din leagănul ei cel verde, și i-a știrbit viitoriul.

Desbaterile verificátore se desvólta, ca limbricii, sânt lungi, ca căzâniile din Chiriadromion, și próste, ca o traistă gólă. Adescori se întinde cearta asupra unor sfinți părinți, cari o liturghie de prescuri nu's vrednici.

Motivele certeii verificátore sânt varie, ca și sistemele, după cari medicii curează colera. Mai mult se combat alegerile sfinților părinți sinodali din cauza, că la alegeri au votizat și atari indiviđi, carii demult au plecat cătră ceealaltă lume cu scânduri; că membrii laici au fost prin înfluița clerului aleși; că alegătorii s'au capacitat prin vinars despre absoluta libertate a votisării, etc. șarlatanării canonice.

Ce privește concursul celor morți la alegerile deputaților noștrii sinodali, înțeleg cearta, pentru-că deși e posibil, ca un mort se se întórcă în acéstă lume, singur pentru actul votisării, și după-ce și-a dat votul se se ducă de unde a venit, dér despre acea împrejurare nu sântem siguri, decă adecă statutul nostru organic are și în ceealaltă lume valóre de drept. Șapoi fiind mai mulți morți, decât vii, ușor se

póte întembla, ca ađi mâne, noi cești vii se fim maiorisați de cei-ce și-au mâncat deja coliva.

Asemenea aslu influința clerului la alegerile deputaților laici, tot așa de nemorală, ca și faptele lui Rozsa Sándor, Dăian, Spanga etc.

Nu așa stăm însă cu întrebuințarea vinarsului la alegerile deputaților sinodali. Vinarsul, la tóte misiunile pentru întórcerea păgânilor la creștinătate, s'a probat ca cel mai de frunte mijloc pentru civilizațiune. Popa cel unit dela noi, spre pildă, c'o litră de vinars a mântuit dóue suflete dela rătăcirea ortodoxă, și le-a câștigat pentru sfânta unire. Și eu me prind, că decă metropolitul Vancea va împărți fondul seu de 30 mii ad propagandam fidem, în chip de spirt, prin archidieceasa noastră, noi putem închide sinodul.

Eu prin urmare n'am nimica contra întrebuințării vinarsului la alegeri. Ba din contră, după mine, acei deputați, cari, în lipsa de încredere, prin influința vinarsului sânt chiemați a decide în sinod despre binele biserecei noastre constituționale, și-ar câștiga mari merite, decă ar face și spre civilizarea clerului nostru întrebuințare de puterea vinarsului.

O întocmire nenorocită e aceea, că după chieierea Duchului-Sfânt asupra deputaților sinodali, deloc se încep verificările. Acestea ar trebui se urmeze la finea sinodului, pentru-că, la finea ședințelor sinodali, se primesc cele mai absurde propuneri, și se trece preste cele mai esențiali afaceri bisericesti cu votisare „en bloc”. Lucru fórte natural. La începutul ședințelor sinodali, deputații sânt atâta de beți de Spiritul-Sfânt, încât, când vorbesc, nu cugetă nimica. La finea ședințelor, din contră, încep a se desbêta, și atâta's de trezi, încât încep a vedea, că ori-cât și-ar sparge capul cu resolvarea matură a afacerilor bisericesti, e tot

un drac, pentru-că archidieceasa e pustia, în care sună glasul canónelor sinodali.

Sub debaterile verificátore, atâtea prostii constituționale am auđit, câte, neci de societatea de cretendi spirituali a lui Joan Pusnicul din sálbátăciile muntelui Athos, nu s'a vorbit. Am venit însă la convingerea, că-n sinodul nostru există dóuē partide, care de mulți ani 'și spală rufele pentru binele biserecii. E partida pițigoilor și partida pițiganilor.

Metropolitul nu se ține de neci una din aceste partide, nu stă însă neci preste partide. El e țapul, pe care vechii jidani'și încărcau pécatele.

Mai anii trecuți — așa mi se spunea — a existat ș'o partidă a Brașovenilor, care era se stea preste partide, aceea s'a arėtat însă de a șeptea apă'n chisăliță, și s'a disolvat, înainte d'a se blama cu desevirire.

Semnificătoriu e, că laicii, sau misera plebs contribuens, cu tóte că are dreptul de dóuē terțialități în sinod, n'are neci o partidă. Laicii sinodali sânt glebae adscriptii jobagi ai clerului. Tóte sudorile feței lor în activitatea sinodală, sânt picături în iazul morii clericale. Arėtați-mi un laic, care simte ușurință, sau a căpėtat vr'un corn de prescură din sinodalitatea nóstră de aprópe unușijumėtate deceniu, și eu atunci me arunc într'o coșniță, nu ca sfântul Petru, din ferėsta unei case de rind, dér din vírful turnului Sașilor din Mediaș!

Partidele sinodali, sau pițigoii și pițigani, cu tóte că se au una cu alta, ca cănele cu pisica, apėră pur și simplu numai interesele biserecii. Ți mai mare dragul, când sfinții părinți de diferite partide, insinuandu-se la cuvėnt, încep cu: „Mărit Sinod! Eu sum desbrăcat de ori-ce interes personal* și... etc. Și pănăcând deputații noștrii sinodali, cu

atâta abnegațiune vor apăra interesele biserecii, în pelea gólă, noi putem fi siguri d'un viitoriu în puris naturalibus.

Eu nu's membru al comisiunei tipografiei archidiececane. N'am mâncat neci odată în seminariul andreian, decum la masa metropolitului Miron, gratis. Neci n'am contribuit, câtu-i negru sub unghie, prin tragerea de diete, la mărima datoriei flotante în biserica noastră. Nu sum neci atât de necapace, ca se pot spera la vreo sinecură bisericăscă. N'am prin urmare neci o temere, că asupra mea se va aplica principiul despre incompatibilitatea ofițiilor. Cu alte cuvinte eu nu's d'ai lui: Punedómnestrajăgureimele. Eu, vedere liberă avênd, m'am convins în sinod, că neci sub Ivacicovici, căruia nepotița i-a fost lunecat din cap în picióre, administrațiunea noastră bisericăscă n'a schiopătat, ca din timpul acela încóce, decând Sêrbii și-au suplinit lipsa lor de cap bisericăsc cu necapacitatea noastră metropolitană. Administrațiunea în biserica noastră e o permanentă călcare de lege, ș'o mâncătorie. În sferele hierarchiei noastre superióre, toți mîncă, și neci unul nu cutreeră.

Starea acésta constituțională, tótă suflarea archidiececane, până la cel din urmă clopotariu, o cunóște, dér nimenia n'are curagiul, d'și resfrânge mânecele, ș'a prinde boul de corn.

Archidiececane noastră s'a desadministrat, de câțiva ani încóce, atât de miserab, încât cele mai submise reptili gr. or. încep a pleca din urechi de viitoriul sinodalității noastre. Mai mult s'au amărît bărbații independenți, până la disperațiune, de cursul afacerilor noastre constituționali. Dér ce folos! În fie-care an auđi, că mai mulți deputați sinodali independenți s'au ridicat în piciórele cele dinnapoi, ș'au plecat, c'o falcă-n ceriu și cu alta la pământ, cătră Sibiu la sinod. Tótă lumea așteptă apoi, că acci deputați adu-

nându'și fălcile, pe metropolitul Miron cât și pe consistoriu, îi vor ajunge sôrtea prorocului Jonas, în fôlele chitului. Și ce se veđi; apetitul acelor deputați inspirat de binele biserecii și tocește ascuțitul de lintea biblică la masa metropolitană, și sfinții părinți înbuibându'se, până la pericolul d'a li se desnoda buricul, cugetă, că Dumneđu, care nu hrănește paserile ceriului din fondul sidoxial, va îngriji și de constituțiunea nóstră bisericescă.

Administrațiunea archidiecesei nóstre, cum se înfățiședă de aprópe 10 ani încóce, sigur a existat și înaintea facerei lumii, pentru-că altcum đeu eu nu știu, de unde ar fi luat Dumneđu chaosul. De aceea se fac consistoriului în decursul ședințelor sinodali mari și multe imputări. Metropolitul nu suferă însă neci o imputare asupra consistoriului, ci unflă tóte pécatele consistoriului în spatele sale, deslușind pe sinod, că delă cap/se'impute i peștele. library Cluj

De regulă se fac atari imputări în forma de interpelațiuni, de cari protocélele ședințelor sinodali sânt pline, ca cãni de pureci.

Cea mai nimerită din tóte interpelațiuni a fost aceea a părintelui Găitan. Acest sfânt părinte, care deși e un mare adoratoriu al prunelor, cu deosebire în acel stadiu al desvoltării, în care știința le dă numirea „șliboviț“, dér totodată e un sincer apărătoriu al intereselor bisericești, a făcut următórea interpelațiune: Înalt presidiu! Décă mâne se va prăpădi archidieceasa, ce cugetă înaltul presidiu și măritul consistoriu a întreprinde poimâne pentru mântuirea ei?

La acéstă interpelațiune, metropolitul, luând cuvântul, a đis: Interpelațiunea domnului Găitan, la loc fiind, se va responde la timpul seu, și decă mai târđiu nu va fi posibil, desigur în prima ședință sinodală, ce se va ținea după a dóua venire!

Sfinții părinți sinodali, afară de interpelator, au luat responsul presidiului la plăcută cunoștință, iar eu era se me deslipesc de părete, se cer cuvânt și se ȳic: „Înnalt presidiu! Fie-mi iertat, ca se me rușinez în numele întregului sinod“!

În decursul sinodalității noastre statură atâtea legi s'au făcut, de nu mai ști, de care se te ții, și d'aceea se calcă tóte. Una din cele mai însemnate legi, care chiar din motivul însemnătății sale nu se mai observă, e legea despre incompatibilitatea funcțiunilor bisericești și scolare.

Urđitoriul acestei legi salutare pentru toți aceia, despre cari biserica noastră cântă: „Fericiti cei flămânđi, că aceia se vor sătura“, a fost părintele Boiu, a cărui conștiință, clericală, neci-când nu i-a conces, a înghiți, pânăce alții mănă.

Necesitatea legii pentru incompatibilitatea ofițiilor a motivat'o părintele Boiu cu provocare la marele poet germân Schiller, care ȳice: „Dumneđeu susține lumea prin fóme și iubire, iar biserica numai prin iubire“!

După Schiller și părintele Boiu, pentru existența biserecei ajunge iubirea. Schiller va fi știut, ce ȳice, pentru-că el a fost poet, și poeții fac mult în amor. Apoi Schiller a fost poet germân, și poeții germâni, ca și cei românești, știu și ce va se ȳică fómea. Părintele Boiu însă, care totodată posedă ș'o vînă poetică, prin proiectul seu de lege, pentru incompatibilitatea ofițiilor, a dovedit, că la susținerea biserecei contribuie și fómea, nu numai iubirea.

Așadér fómea și amorul susțin biserica. Fómea este amorul stomachului, și amorul e fómea inimei. Bialianța acestor factori susțin biserica.

Părintele Boiu póte avea dreptate, pentru-că cei adeverat amorisați susțin, că nu simt fómea.

Mii cel puțin, în praxa mea crâsnicescă de 40 de ani, nu mi s'a întemplat acésta, și eu susțin, că cei adeverat flămânđi n'au neci un simț pentru amor. De aceea mii nu'mi vine a crede, că cineva va susținea din amor biserica pânăce lui de fόμε-i corăie mașele. Eu nu cunosc neci un popă, și me prind, că nici părintele Boiu, care într'atăta iubește biserica, ca se nu i se facă deloc fόμε. Ba din contra cunosc destui popi, cari, flămânđi fiind, nu simt neci un bold de amor cătră biserică. Nu știu părintele Boiu, dér popa dela noi, spre pildă, n'ar merge odată cu capul la biserică, decât n'ar ști, că pe drumul acesta se satură.

Cuitesența argumentelor părintelui Boiu pentru principiul incompatibilității ofițiilor s'ar putea esprima mai pe scurt așa: Biserica e o veche instituțiune dumnezeiască, la a cărei susținere se recer mai mulți flămânđi, și aceia, cari până a flămânđit biserica, s'au săturat, se și mai sugă pe viitoriu, ca ursul, și din unghii!

După mine, principiul incompatibilității e anticanonic, și eu me mir cum a putut afla primire în biserica noastră care ține strict la canóne. Principiul incompatibilității neci urmă n'are în biserica noastră. Ba din contră, în prima societate creștinescă, în societatea apostolilor, cumularea ofițiilor era chiar admisă. Așa știm, că Juda a funcționat ca apostol și și ca ministru de finanțe în societatea apostolilor.

Dér ce se đici: Tempora mutantur et dogmae în illis. Principiul de incompatibilitate al ofițiilor a devenit ađi o absolută necesitate pentru existența creștinismului. Ađi unui funcționariu bisericesc nu-i este iertat d'a avea mai mult, decât o pungă. Așa spre exemplu, decât curtea metropoliei noastre, imitând pe cea din Blaj, s'ar provedea cu apa recerută, prin funcțiunea măgarilor, atunci acestor

venerabili cuadrupedi, nu le-ar fi conces, d'a ocupa și posturi de referenți în consistoriu.

Pagubă, că uniții n'au venit încă la cunoștința binelui, ce incompatibilitatea ofițiilor a produs în biserica noastră dreptcredincioasă, și d'aceea nu se folosesc încă de ea. Când acei pseudonepoți ai lui Loyola ar ști, că dascălul cel unit dela noi ocupă mai multe ofiții, și adecă, că e totodată pandur la sat, și, după seceratul grâului, ocupă și postul de îmblătitoriu pe la sate săsești, n'ar concede odată cu capul cumularea de atâtea ofiții în una și aceeași persoană, ci ar reserva cel puțin postul de îmblătitoriu pentru canonici, pentru-că acest ofițiu contribuie mult la agerimea puterilor mistuitoare ale stomachului, și face întrebuințarea de Seidlizpulver cu totul superfluă.

Banul e ochiul dracului, și d'aceea, după mine neci n'ar fi iertat, că biserica se aibă bani. Dér ce-o se-i faci. În lumea noastră materială, chiar și credința în Dumnezeu e supusă variațiunii cursului banilor. Dēcă, spre pildă, popa cel unit dela noi n'ar posede o porțiune canonică atât de fructiferă, și n'ar mai căpeta și dela Blaj, în fiecare an, un ajutoriu de 25—50 fl., eu sum convins, că din simpla iubire cătră câteva suflete țigănești cu buricul gol, n'ar porta barbă.

Unde-i vorba de bani, acolo se împute brânza, fie acésta din cele mai sfinte dogme plămădită. „Frate ca frate, dér brânza-i pe bani“, chiar și în serviții de cult. De aceea în sinódele noastre archidiecesane, cele mai mari certe, se nasc sub desbaterea bugetului.

Mulțamită ceriului, lui Șaguna și lui Gozdu, bani avem. Avem pân'acuma ș'un casariu, cu tăria de caracter a unui stejariu. Acest casariu atâta-i de punctuos în afacerile lui, încât, dēcă metropolitul și consistoriul nostru și-ar îndrepta orológele după el, atunci mergerea regulată a constituțiunei

nóstre ar fi garantată, și desbaterile sinodali în chestiuni finanțari n'ar dura o ți.

Durere, că activitatea casarului epitropiei archidieceșane a luat forma comptabilității moderne, și că nu se extinde și asupra administrării fondurilor. Casariul epitropiei noastre jăcă ađi, față de cei ce administreează fondurile, rolul celui ce dă nuiele, la cel ce face gardul. Și fiind-că adese-ori se cer nuiele, după-ce gardul de mult e gata, ușor se pôte întâmpla, ca bravul nostru casariu, care e înaintat în etate, se móră fără absolutoriu, iar următorii lui se scontreze casa.

Mai obvin apoi și casuri de acelea, că unele fonduri se administreează atât de bine, de nime nu le mai dă de urmă. Așa popa dela noi, care a cetit unui sas psaltirea înapoi, ca se scótă pe dracul din el, a plătit o amândă de 50 fl. la consistoriu, dér în tóte rapórtele finanțari, ce se fac sínódelor, n'a dat de urma celor 50 fl. și până ađi el nu știe, în care fond, fără fund, au întrat.

Cel mai nou fond al biserecii noastre e fondul Rudolfin, și din tóte fondurile, neci unul n'a produs în sínóde atâta volbură, ca acesta. Cine a înființat acest fond nou nu se știe așa de sigur, precum se știe, cine l'a mâncat. Unii susțin, că metropolitul Miron ar fi înființat fondul Rudolfin. Alții pun vina pe preoții cei săraci, cari în fie-care an se împărțășesc din mila împărătéscă. Se pôte și una și alta, pentru-că ađi toți calicii se simt chiețați d'a face fonduri. Mie 'mi vine însă a crede, că numai combinând aceste dóue hipoteze, pôte cineva afla pe adevăratul mecenate al fondului Rudolfin. Metropolitul Miron adecă, ținând la principiul economic, care învță: „Décă smulgi dela fiecare căne din archidieceșă câte un flocc, 'ți faci un cojoc“, a detras fie-cărui popă, ce s'a împărțășit din mila împărătéscă, o

cuotă óre-care, a bǎgat tóte cuotele într'o pungă, iar pe pungă a scris: „Fondul Rudolfin“.

Ce s'a ales mai târziu din acele cuote, nu se știe, punga însă, după cum s'a dovedit prin rapórtelile comisiunii finanțiare, mai există.

Metropolitul Miron, interpelat fiind despre ubicațiunea fondului, a respuns, ca Christos, în pilde.

„În Târnova, respunse metropolitul Miron, trăia odinioară un jidan, pe care întru atâta-l mustra conștiința, de nu putea dormi tótă nóptea. Într'o nópte s'a sculat jidovul din pat, s'a dus la vecinu-so, a început a bate la feréstă ș'a striga: Scólă vecine! Pentru-ce? respunse vecinu-so! Pentru-că nuți pot plăti cele 300 fl., cu cariți datoresc, și din causa acésta nu pot dormi. De aceea am venit se te școl și seți comunic acésta întemplare, pentru-că e mult mai natural, ca se nu dormi tu, decât eu se nu închid tótă nóptea ochii“!

Cu pilda acésta a desarmat metropolitul opoșiția sinodală cu desevrșire. Sfinții părinți și-au pierdut curagiul, numai apetitul nu, și masa luculică, ce a urmat după respectiva ședință la metropolie, a scăpat biserica de pierrea, care bântuia crerii, celor-ce totdeuna sânt gata a se îmbêta pentru binele constituțiunei sfinte și apostolice nóstre bisereci.

Tot acei sfinți părinți sinodali, cari, înainte de ședință, ar fi înghițit pe metropolitul cu pene cu tot, după ședință și-au gâdilic, la masa metropolitului, ceriul gurei cu carne de porc sêlbatic, în profundă tăcere, și veninul, ce nu l'au putut arunca pe altariul constituțiunei sinodale, le-a făcut mari serviții la rumegarea meritelor metropolitului, pe cari acesta și le-a câștigat pentru paserile ceriului, cari nu sémênă neci seceră, ci trag la ți diete de 3 fl. din punga

țărénului ortodox, și jucând, prin sínóde, cancan dogmatic, /
fură lui Dumnezeu timpul.

Eu nu's contrariu al înființării de fonduri, dér nu pot aproba modalitatea, după care metropolitul Miron a înființat fondul Rudolfin din fărmiturile, ce cad de pe masa domnilor în gura preoților celor săraci. Nu, pentru-că știu ce a pățit țiganul, când a încercat a'și învăța calul, ca se trăiescă fără mâncare. Când calul țiganului mai era învățat a trăi fără mâncare, tocma atunci l'a luat dracul.

Décă chiar voim se ne facem fonduri și se ne scăpăm biserica și pe preoți de calamitățile finanțiare, atunci eu nu înțeleg, pentru ce sinodul nostru n'a primit vestita propunere a sfântului părinte Roșescu, privitoare la înființarea de fonduri.

Sfântul părinte sinodal Roșescu, prevedând timpul, care nu mai e departe, când deputații sinodali nu vor mai avea de unde'și trage dietele, și temându-se, că chiar Christos coborându-se pe pământ, atâtea Jude se vor afla gata de a'l vinde, încât nu va mai avea neci un preț, sau pôte numai în piéța Blajului, a făcut o invențiune financiară, despre care, fără vătămarea acelora, cari au inventat pămada pentru creșterea părului, se pôte afirma, că e cea mai însemnată în tótă istoria financiară, dela cele 3 pungi ale sfântului Nicolae, până la tîrgul Chirpêrului din estan, când popa dela noi și-a pus reverénda, pentru o litră de vinars, zălog. Părintele Roșescu, cu multă agerime spirituală a aflat adecă, că fie-care creștin ortodox din archidiecesă posedă un suflet, a cărui mântuire merită un cruceriu, décă acesta se pune pe altariul sinodalității. De aceea a propus, ca acéstă avere sufletéscă a creștinilor ortodoxi se se supuie unei dări, și adecă fie-care individ se contribuie, în fie-care

an, un cruceriu în favorul constituțiunei noastre bisericești atăcate de angina deficitului.

Propunerea sa și-a motivat'o părintele Roșescu estmod:

„Dacă strămoșii noștrii nu s'au îngrijit, ca noi, 2—3 săptămâni la an, cât dură ametała noastră sinodală, se avem ce mânca, și se mai ducem și ceva acasă la șoldani, noi se nu fim așa de nepăsători, și se ne îngrijim de următorii noștrii. Ce ușor ar fi fost, spre pildă, strămoșului Adam a ne asigura existența noastră parlamentară pentru toți vecii, cu abundante diete, nu cu 3 fl. la ȃi, decât ar fi pus numai un cruceriu la Albina spre fructificare. Noi aȃi am fi milioneri înzeciți. Sau cât de bine am sta noi aȃi material-minte, decât primul ministru de finanțe al regimului creștinesc, apostolul Juda, n'ar fi comis în prima lui operațiune financiară măgăria, d'a vinde pe Christos numai cu 30 de arginți Jidanii d'atunci, dau pentru Christos și 300000 de arginți. Și ce cugetați, cât ar fi crescut acei 300000 de arginți sub administrațiunea lui Bilț în 18½ de secolii? Suma acésta nu o ai putea scrie cu cifrele din tóte aritmeticile, câte s'au tipărit în tipografia archidieceșană!

Tóte acestea au fost însă și au trecut, iar pentru-ce a fost, jidovul nu dă nimica, și eu cred că neci măritul sinod. De aceea nu ne remâne alta, decât se urmăm scriptura, care ȃice: Ajută-te pe tine însuși! Deci ve rog domnilor, primiți propunerea mea!.

Nu se póte nega, părintele Roșescu a nimerit, cu propunerea sa, cuiul în cap, durere numai, că acel cuiu, ca totdeuna, întră în carnea laicilor. Cu tóte estea sinodul a trecut preste propunerea lui Roșescu la disordinea ȃilei.

Eu nu'mi mai aduc bine aminte, din cari motive sinodul n'a primit propunerea părintelui Roșescu. Neci nu me aflu chemat a combate însuși convingerea acelu sfânt părinte,

după care fie-care creștin ortodox posedă câte un suflet, cu toate că mi-ar fi ușor a-i dovedi contrariul cu exemple clericale. Asigur însă pe părintele Roșescu, că un număr însemnat al creștinilor ortodoksi, afară de suflet n'au altă posesiune, și și pe posesiunea acésta, în urma lipsei de conștiință, la mai mulți preoți, s'a întabulat, la primul loc, dracul.

Altcum îngrijirile părintelui Roșescu pentru viitoriul constituțiunei noastre, atăcate de vermele datoriei flotante, nu sânt nemotivate, și pot produce în bărbile sfinților părinți sinodali, cari ași mâne nu vor mai avea de unde-și trage dietele, o încărunțire nedetimpurie. Nu e însă consult a ne lua refugiul la sufletele creștinilor noștrii, la unica posesiune, pe care ministrul finanțelor noastre, n'a pus încă contribuțiuni, spre a vindeca calamitățile finanțari. Mai sânt și alte mijloce de scăpare. Așa, spre pildă, s'ar putea plăti dietele deputaților noștrii sinodali cu protocoale d'ale ședințelor sinodali, după cari neci cucul nu întrébă, ci jac cu miile, și le mănâncă șorecii în magazinul tipografiei archidiececane. Ar trebui numai ca sinodul se voteze acelor protocoale un curs forsat, ca la bancnotele de stat, cari încă nu's altceva, decât hârtie tipătită, și sfinții părinți s'ar pune în plăcuta poziție, d'a ști prețui valórea surogatului, ce în decurs de aprópe unușijumătate deceniu s'a vorbit în sínóde. Sau s'ar putea întregi activitatea sinodului archidiececan cu activitatea metropolitului nostru, și sfinții părinți sinodali, în loc se'și tocéscă pantalonii și reverendele de băncile din sala cea mare a seminariului andreian, s'ar putea întrebuinta la facerea de șanțuri și mutarea de dealuri în grădina metropolitană din Josefștat, iar diurnele, pe cari metropolitul le plătește Măierenilor, le-ar putea trage sfinții părinți, etc.

Nu-i vorbă, constituțiunea e scumpă. Acésta o simțim noi toți, cari trăim și-n stat și-n biserică constituțională.

Cu câte pãrale ne-a costat pe noi constituþiunea pãnã aþi, ne-am putea þinea pe toþi popii din archidieceasã în seminariul andreian.

Dér deþi constituþiunea nãstrã sinodalã ne-a costat atãtea pãrale, deficitul, de care ne bucurãm aþi în bisericã, neci cum nu se póte mësura cu avantagiul, ce ne-a rezultat, din sinodalitate. Spre dovadã me provoc numai la legea despre îmbunãtãþirea sortii preoþilor.

Precãnd înnainte de sinodalitatea nãstrã constituþionalã, neci un popã nu þiè ce venite are, aþi mulþãmitã ceriului e sigur, cã decã e într'o parochie de prima clasã, capetã 800 fl.; decã e în una d'a dõua clasã, capetã 600 fl., þi decã are o parochie de a tria clasã, are þi venite de 400 fl.

Popa dela noi, spre pildã, pe care legea sinodalã despre îmbunãtãþirea sortii preoþilor, l'a ranjat în a tria clasã, de bucurie, cã are se capete 400 fl. la an, era se'þi saie din pele. Acum popa dela noi, de 13 ani, aþtéptã dupã cele 400 fl., dér cum, cum nu, pãn'acum nu le-a primit. Iar plângându-se acum-i anul la consistoriu, cã ce-i cauza, de legile aduse de sfântul sinod, nu se executã, pentru-cã el n'a primit încã cele 400 fl. asigurate prin legea îmbunãtãþirii sortii preoþilor, a primit rãspunsul, cã ceea ce-i lipseþte din venitele parochiei pãnã la suma de 400 fl., se împrumute sau dela Albina, sau dela jidanul din sat, iar în cazul, când nu i s'ar da atãta credit, se'þi facã din fuiorul ce'l capetã la bobotézã o sfõrã, þi se'þi acheþe gura-n pod.

Teoria acãsta usitatã de mãritul nostru consistoriu la executarea legii pentru îmbunãtãþirea sortii preoþilor, stã în strînsã legãturã cu altã lege sinodalã, adecã cu legea despre reducerea parochiilor. Þi când acea teorie s'ar executã consecuent, þi amësurat sfatului dat popii dela noi, din

partea mărutului consistoriu, cel puțin jumătate din preoțimea archidieceșană ar spânzura la fum.

În sensul legii pentru îmbunătățirea sorții preoților, mai există și a patra clasă de parohii, așa numitele filiale. Acestea se constituie din cele 7 vaci slabe ale lui Faraon, și au acel avantaj în bucurătoriu, că preoții, cari le administrează, pot muri în mai multe locuri de fôme.

Scóla a rămas la noi, și decând trăim în constituțiune, tot fata biserecei, și nefiind mama în stare a-i da o zestre cuvenită, ne-a îmbătrânit fata nemăritată.

Sinodul nostru archidieceșan, ce e drept, în tot anul a fabricat la legi, cari prescriu, ca fata se se înzestreze batăr c'o toaletă modernă, dér consistoriul, în esecutarea acelor legi, a cugetat a face destul, decă va sulumeni fata nișă, și în modul acesta va scóte pețitorilor ochii.

Ba mai mult, sinodul a înființat în postul de referinte scolariu o agentură, cu expressa chiemare, d'a căuta pețitori pentru fată. Agentura acésta ne-a costat până acum preste douedeci de mii floreni, și totuși pânăcând, p'airea, unde-i fată mare la casă, tot măgariul sbeară la pórtă, fata nóstra însuși sbeară după măgari.

Nu'mi place necidecum, cum tractează sinodul jalbele învățătorilor săraci, pentru îmbunătățirea sorții lor. Atari jalbe se îndruméză cu ghiutura la consistoriu spre rezolvire, iar consistoriul le îndruméză pe un drum, pe care până-i cucul nu se mai întâlnesc cu dascălii.

În deosebi cugetam eu, că sinodul nostru va lua cel puțin asupra jalbei învățătorului din Întunecești, cu totul altă decisiune. Învățătorul din Întunecești, în jalbe s'a pentru un ajutoriu, a adus, între altele, și acel semnificătoriu motiv, că păstoriul de vite dela ei, e materialmente mai bine situat decât el.

Stând lucrul așa, că păstoriul de vite din comuna Întunecești, are mai bună simbrie, decât învățătorul, atunci sinodul nostru ar face foarte consult, decă, prelângă scólele populari, ar decreta înființarea unui curs paralel pentru creșterea de vițai. O lege sinodală, prin care, cu fie-care scólă populară, s'ar împreuna ș'un curs paralel pentru creșterea de vițai, nu numai ar nimici invidia păstorilor din partea învățătorilor, dér ne-ar aduce și alt îndoit câștig.

Întâiu: Învățătorii noștrii, ca păstori de vite, vor ajunge o poziție materială mult mai favoritoare.

A doua: Cu înființarea d'un curs paralel prelângă scólele populare, pentru creșterea de vițai, se crează totodată, și pentru dobitoce, un viitoriu mult promițătoriu. Din vițeei cei tineri se va naște o exelentă generațiune de boi, căroră, la o revisiune a statutului organic, li se va putea garanta, cel puțin ca mireni, dreptul pasiv de alegere pentru sinóde.

Apoi se nu cugete cineva, că boii nu sânt capaci de cultură. Boii, chiar și în starea lor necultivată, au contribuit și contribuie mereu la luminarea comună. Cu atâta mai mult vor contribui, când li se va da o creștere națională. În cazul acesta, absolvând un bou cursul paralel, trebuie pus numai în pășunea unui protopopiat arondat, și-n scurt timp se'ngrașă. După ce s'a îngrășat, îl pălești în cap, îl topești în seu, din seu faci luminări, luminările le pui într'un lămpaș, le aprinzi, și iată cea mai simplă modalitate, după care boii devin un mijloc pentru luminarea comună.

Destul, că pe mine, resolvarea jalbei învățătorului din Intunecești, m'a indignat cu desevrșire, ș'am părăsit sinodul.

D'aceea nu mai pot servi cu alte experiențe sinodali, dér 'mi permit o scurtă clasificare a deputaților sinodali.

După disa nu știu cărui deputat sinodal, noi cești din archidieceasă am ajuns, cu aplicarea constituțiunei nóstre bisericești, la starea păcătoșilor din Sodoma și Gomora. Cu tóte acestea-mi permit o reprivire asupra deputațiilor noștrii sinodali. Reprivirea acésta o fac fără temere, că Dumneđeu, pentru curiositatea mea, me va preface, ca pe nevésta lui Lot, într'o stâncă de sare. Ađi, multămită întocmirei statelor moderne, producerea de sare e un monopol al statului, și de aceea sper, că Dumneđeu, prin prefacerea mea într'o stâncă de sare, nu va voi se comită o transgresiune contra legilor pentru monopoluri.

Ca și autorii sfintei scripturi, cari obicinuiesc a exprima adevăruri mari în formă simbolică, 'mi permit și eu a cualifica maioritarea sfinților părinți sinodali, după o parte ne expressibilă a trupului. Me tem însă de dóue lucruri. Intâiu, parabolele posed însușirea, că omul nu le înțelege la moment. A dóua mi s'ar potea împuta, că me folossc d'un termin neparlamentariu.

Cu tóte acestea eu susțin numirea parabolică a acestei părți trupești de parlamentară, și cu atâta în mai mare grad parlamentară, cu cât cei mai mulți deputați ai sindului nostru execută mandatul alegătorilor lor singur prin acéstă parte trupescă.

Dintre deputații sinodali de categoria acésta, despre carii, cu drept cuvânt, se póte afirma, că neci-când n'au părăsit basa democratică, nu și-a căscat încă neci-unul gura, afară de casul, decă în decursul desbaterilor sinodale, l'a ajuns somnul.

O singură escepțiune a făcut un deputat din părțile Sas-Șebeșului. Era la ordinea ăilei desbaterea asupra bugetului casei, și raportoriul comisiunei bugetare, în considerarea calamităților nóstre finanțari, a propus doi floren

diete la 4i, pentru fie-care deputat. Atunci acel deputat, părăsind basa democratică, s'a ridicat în picioarele cele din apoi, și, cu exemple vii, a dovedit, că raportorul comisiunei bugetare se află, cu propunerea sa de 2 fl. diete la 4i, în mare contrarietate cu interesele biserecii. „Eu — motiva acel adorator al intereselor biserecii — dela începutul sinodalității noastre, sum mereu deputat, și ve asigur domnilor, că nemărginita încredere, ce posed la alegătorii mei, în fie-care an, m'a costat c'o păreche de pantaloni mai mult, deși nu în totalitatea lor, dér în acea parte, cu care am executat misiunea mea de deputat.

Din motivele acestea, pe care, domnii mei, le puteți fiecare pipăi cu degetul, eu propun 3 fl. diete la 4i.“

De a două categorie a deputaților sinodali se țin aceia carii trăiesc în nestrămutata convingere, că vorbirile parlamentari au asemenea natură, ca si varza fiartă, și câștigă în gust, ca și acésta, cu cât se încăldește mai de multe ori. Acești deputați vorbesc la fiecare object unul după altul. Vorbirea lor, ca se vorbescă, tot la al triilea cuvânt, amintește pe „domnul antevorbitoriu“. Ceealtă parte a cuvântării, conține termeni nearticulați, și e cu totul fără însemnătate. Atari deputați, cu tóta mania lor d'a vorbi, nu sânt ómeni de aceia, carii iubesc libertatea spirituală și a vorbirei, mai mult, decât un prânđ copios în reședința metropolitană.

În a tria categorie rangiază deputații de triste experiențe, sau după terminologia zoologică „canis latrans sinodalis“. Aceștia încep cuvântările lor, de regulă, cu strămoșul Adam cel gol, și nu ajung până acolo, unde omenimea a început a porta izmene.

Până sânt încă tineri, atărora deputați, cei mai mari inimici ai lor, nu le pot împuta, că au vorbit vrodată la

object. Dăcă trec însă de 60 de ani, atunci principiile lor sânt d'un număr bogat de ani sprijinite, și deși n'au ajuns încă etatea, în care cu greu se destinge un bărbat bătrân, d'o babă bătrână, totuși, propunerile lor sinodali, manifestează cele mai eschizite băbării.

Genul acesta de deputați este foarte susceptibil, și de aceea, adeseori, se încaieră în chestiuni personale. Dér și-n chestiuni personale seceră puțin succes, deși 'și dau tótă silința d'a demustra, contra teoriei lui Darwin, că omul nu se trage dela măimuță.

Odată aud numai în sinod, că cineva vorbește lung, și c'o vóce de Rattler. Me uit în drépta și-n stânga, dér înzedar, nu vėd nimica. Era un deputat format dela natură steriotip, așa încât 'mi venea a crede, că natura, la formarea aceluia, a luat respect la îngustimea salei, în care se țin sínódele. Intreb cine-i? și mi se spune, că-i din Reșinari, și că alegătorii cercului ce'l representă în sinod, n'au idee, în cine și-au pus încrederea lor.

După mine ar fi în interesul publicului, cât și al deputaților sinodali, ca astfeliu de ómeni în miniatură, când vorbesc în sinod, sau se se urce p'o bancă, sau se vie cu mumă-sa cu tot la ședințe, ca se-i ție în brațe până vorbesc.

Norocul meu, că până vorbea acel deputat în nuce, la spatele lui sta un deputat înnalt, care deși era numai la 11 óre înnainte de prăd, totuși căska din gură într'un mod ostentativ. Acest deputat dela spatele neobositului vorbitoriu căska c'o admirabilă consecuență, așa încât eu, la primul moment, credeam, că el vorbește, iar alții erau de părerea, că el servește vorbitorului nevedut de sufler. Dér nu era așa, pentru-că deputatul cel înnalt ținea gura atât de lung căscată, și sufla într'un tempo, de ori-cine, care a vedut babe descântând, s'a potut convinge, ca a cel deputat des

cântă bărbătește, ca publicul se nu deoche pe vorbitoriul nevăduț, ce-i sta dinnainte.

Dér ce se veđi, vorbitoriul nevăduț, cât de mic și noduros, cu atâta convingere și cu atari rezultate a vorbit cum nu s'a întemplat decându-i sinodul. În urma vorbirei sale s'a serbezit laptele din bucătăria siminariului, care se află sub sala ședințelor sinodali, și-n tótă vecinătatea seminariului andreian, până jos pe Spinarea Cânelui, o jumătate de an, neci o găina n'a mai ouat.

Mai există ș'o a patra categorie de deputați sinodali, așa numiții nihilști. Aceștia, de regulă, pătimesc de scandalomanie. În tóte chestiunile sinodali aruncă bombe mazzinice cari, exploatând, varsă cele mai mari nebunii. Și decă în sinodul nostru e ceva frumos, e aceea, că neci un deputat nu e așa de prost, ca se nu afe pe altul și mai prost care'l înțelege.

Resultatul activității sinodale al acestor deputați se asemână mult cu glasul celui-ce strigă în pustie, pentru-că pelea acelora, pe care i atacă, s'a rinocerosit întru atâta, încât ori-cât de ascuțită se fie săgeata, care se aruncă, și frânge ascuțitul. Grajdiul lui Augias din strada Măcelarilor, neci un Hercule nu'l mai póte curăți, pentru-că în grajdiul mitologic de odinioră lipséu boii, precând aici, mai întâiu ar trebui se scoți boii afară, și acésta e cu greu posibil.

Acésta s'a veđut mai eclatant în desbaterea sinodală despre ținuta Telegrafului Român și despre tránțeala redactorului acestui điar din șeua opiniunei publice archidiecesane.

Ce e drept, eu nu me pricep în politica înnaltă, și de aceea puțin am înțeles din acea desbatere. Eu, ce se ține de politică, țin, că Telegraful Român, n'a avut neci-o ținută, și ađi se ține cum póte, ca schiopul care merge pe 2 bâte.

Mai demult se afla la întrarea în seminariul andreian, în odaia de sub pörtă din dreapta, locuința unui călugăr. Acest Cerberus camilavcat avea chiemarea d'a îngriji, ca, în acel institut, se nu se strecore idei moderne. El era un mare tipicariu și cunoscătoriu al vechiului testament. Știé tóte satele din Palestina de rost, și umbla pe drumurile acestei provincii dumneđeiești tot așa de sigur, ca și o cămilă d'ale lui Jacob.

Călugari de aceștia, și din timpurile acelea, în cari păduchii trăiau bine, și barbierii muriau de fóme, mulțămită lui Cuza-Voda, nu se mai încurcă neci prin archidieceasa nóstră.

Cu tóte acestea am vėđut și doi călugări în sinod. Cum au întrat aceștia în făuria canónelor nóstre constituționale, cum nu, știe Lucifer. Cel puțin popa dela noi mi-a spus, că-n tot testamentul nou și vechiu, numele călugăr nu se află, și BédórhéciCintstatutul nostru organic.

Ce e drept, mii mi s'a spus, că și acești doi călugări sânt, ca toți călugării, fórté evlavioși, posed un apetit bine-cuvěntat, și se urcă, ca căpriórele, mącând, până la cele mai înnalte posiții.

Încât m'am putut eu convinge despre valórea canonică a acestor doi călugări, pot mărturisi cu suflet curat, că nu mirósă a tămáie, și mătánii na'm vėđut în mánile lor, o împrejurare, care me face a crede, că Dumneđu primește d'o vreme 'ncóce și rugáciuni ne'nșirate în sfórá, și că-i e tot una, ori se înnalță cătră ceriuri fum de tămáie, ori fum din o țigare monopolisată de britanica. De aceea se și observă la călugării moderni, mai curěnd, degete îngálbinite de herba necoceana, decăt degete róse de frecătura mătániilor.

Acești doi călugari n'au tulburat neci odată apa-n sinódele nóstre, și se đice, căși rezervéză tóte puterile de

a tulbura apa, până la înființarea episcopuilor din Oradea-Mare și Timișóra.

Asta-i tot, ce am aflat eu în sinodul archidieceșan din strada Măcelarilor. Nu-i mult, și eu cred, că'ntrun cârtaboș dela Poplaca află omul mai mult material mistuibil, decât în sinodul nostru archidieceșan.

Din ceea ce am aflat, ași putea face acum un lung șir de deducțiuni morale, dér fiind-că acestea ar culmina în cuintesență, că sfinții noștrii părinți sinodali, în activitatea lor parlamentară, n'au manifestat alt simț decât acela al fόμεi și al mistuirei, mai bine tac și iarăși tac. Tac de două-ori, pentru-că a tăcea de două-ori e mai bine, decât a vorbi odată. Ș'apoi cine-i în stare d'a băga moralitate în capul acelor ómeni, cari cred, că a mânca de trei ori e mai bine decât a flămândi odată?

Incât pentru viitoriu, strig cu prorocul Bileam: „Sfinților părinți sinodali, decă voiți a face constituțiunei nóstre bise-rițești un plăcut servițiu, culcați-ve și nu ve mai sculați“!

Iar voi archidieceșanilor ortodoxi, cântați: „Dormiți în pace umbre“!

Un articol de fond din ziarul „Viitoriul“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Va urma).